De opmars van *fake news*

Redactioneel

Le retour en force des fake news. Éditorial

Frédéric Crahay

Traducteur : Anneleen Spiessens

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/6847>

DOI : 10.4000/temoigner.6847

ISSN : 2506-6390

Cet article est une traduction de :

Le retour en force des *fake news* - URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/6842> [fr]

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 2 avril 2018

Pagination : 4

ISBN : 978-2-930953-06-9

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Frédéric Crahay, «De opmars van *fake news*», *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 126 | 2018, Online op 24 janvier 2022, geraadpleegd op 04 février 2022. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/6847> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/temoigner.6847>

→ **Frédéric Crahay,**
hoofd van de redactie
Vertaling uit het Frans:
Anneleen Spiessens

De opmars van *fake news*

We worden tegenwoordig letterlijk overspoeld door informatie over uiteenlopende onderwerpen uit de hele wereld. Tegelijkertijd zijn we dankzij sociale netwerken als Facebook, Twitter en Instagram allemaal potentiële *newsmakers*. Voor de gemiddelde burger wordt het alsmoer moeilijker om echte informatie te onderscheiden van een reclameboodschap of een vals nieuwsbericht. Bovendien willen steeds meer mensen zich zo snel mogelijk informeren, vaak uitsluitend via sociale media. Het probleem van *fake news* is zo groot dat het gerenommeerde Amerikaanse tijdschrift *Science* er een artikel¹ aan wijdde in haar nummer van 9 maart 2018.

Alertheid is geboden bij de toenemende hoeveelheid nepnieuws in de informatiestroom. Soms gaat het gewoon om flitsende titels die nauwelijks betrekking hebben op de inhoud van het betreffende artikel en enkel dienen om massaal veel *clicks* te genereren. Sinds enkele jaren vind je ook foute maar ludieke nieuwsberichten op satirische websites als *Le Gorafi* in Frankrijk, *Nordpresse* en *De Raaskalderij* in België, of *Nieuwspaal* in Nederland. Nepartikels kunnen bijzonder amusant zijn voor een publiek

dat goed geïnformeerd is, en ze dus niet letterlijk neemt.

Verontrusterend is *fake news* dat doelbewust wordt gecreëerd om een zo groot mogelijk doelpubliek te misleiden. Deze vorm van desinformatie – over medische, economische of politieke thema's – is nochtans niet nieuw, en enkele concrete voorbeelden tonen aan welke drama's daaruit kunnen voortvloeien. Hitler zou ooit gezegd hebben: 'Vertel een leugen vaak genoeg, luid genoeg, en lang genoeg en het volk zal je gaan geloven' en 'Wat een geluk voor de leiders dat de mensen niet nadenken.' Daarvoor nog, in 1782, verspreide Benjamin Franklin een nepeditie van *The Independent Chronicle*, een krant uit Boston, waarin valselijk werd verkondigd dat er zakken waren gevonden met scalpen van Amerikaanse burgers en militairen. Het beoogde effect – de animositeit tegenover Indianen aanwakkeren – was bereikt. Zo zijn er tal van voorbeelden waarin *fake news* een doeltreffend politiek wapen wordt...

Het is dus geen recente kwaal, maar via de communicatiekanalen van vandaag kan *fake news* zich ongezien snel verspreiden. En dat is juist alarmerend. De gebruikers van sociale media zijn niet de enigen die zich – onbewust – schuldig maken aan de exponentiële verspreiding van zulke berichten. Sociale media beschikken over applicaties die zoekopdrachten van internetgebruikers analyseren om hen nieuwsstromen aan te bieden die binnen hun verwachtingspatroon vallen en veroordelen dus nog versterken. *Social bots*, artificiële accounts die zelfstandig functioneren, kunnen de impact van een *fake* nieuwsbericht vergroten door het vaak te *liken*. Volgens het onderzoek van David M. J. Lazer in *Science* zouden 9 tot 15% van de Twitteraccounts en ongeveer 60 miljoen Facebookaccounts *bots* zijn.

Houdt deze stroom aan desinformatie nu een reëel gevaar in voor onze democratie? De Belgische schrijver Tom Naegels relateert terecht: *fake news* vormt slechts een zeer klein aandeel van de totale hoeveelheid aan informatie die circuleert in een 'betrekkelijk' vrije samenleving. Het risico dat burgers zich helemaal níet informeren is een pak groter dan dat ze vergiftigd worden door *fake news*. Maar goed, niemand is overal even goed van op de hoogte, en de kans dat nepnieuws ons bereikt zonder dat we het beseffen is wel degelijk reëel.

Hoe moeten we de burgers dan wapenen? Het antwoord ligt niet voor de hand. Er wordt aangenomen dat de kracht van één vals nieuwsbericht groter is dan tien echte. We zouden meer nadruk kunnen leggen op historische kritiek in de lessen taal en geschiedenis, en leerlingen aanzetten om vragen te stellen bij wat ze lezen. Misschien zijn medialessen wel een goed idee? Niet alles wat gepubliceerd wordt, deugt, zelfs in wetenschappelijke tijdschriften. De zaak-Alan Sokal levert daar een mooi bewijs van. Sokal is een Amerikaans onderzoeker, gespecialiseerd in kwantumfysica. In 1996 schreef hij opzettelijk een artikel vol 'nonsens' dat toch door de mazen van het net glipte en naast valabele artikels verscheen. Zijn experiment toonde de noodzaak aan van *peer review* voor de beoordeling van wetenschappelijke teksten. Het is precies op die manier dat ons tijdschrift *Getuigen. Tussen geschiedenis en herinnering* haar – bescheiden – steentje wil bijdragen aan de promotie van getoetste en gecontroleerde informatie. ■

(1) David M. J. Lazer, Matthew A. Baum et al., 'The science of fake news. Addressing fake news requires a multidisciplinary effort', *Science* 359 (6380), 1094-1096.